

TNC ger i dagarna ut en ordlista om energi, energiteknik, ekonomi m.m. – Energiordlista TNC 81. Ordlistan presenteras utförligt på sidan 4.

Terminologisk medvetenhet	s. 2
Lexikografi – rapport från ett symposium	s. 3
AILA	s. 4
Notiser	s. 4
Ur terminologikalendern 1985	s. 6
Lösningar till korsord m.m.	s. 6

Terminologisk medvetenhet

Vilket intresse för terminologi finns det i dagens samhälle? Det är en fråga som många terminologer runt om i världen ställer sig.

I TermNet News 1983:7 (utgiven av Infoterm) citerar vi följande:

"Most policy makers, managers and other high-ranking officials of governmental and non-governmental organizations are not aware of the importance of terminology for technical communication in society, in particular as regards science and technology transfer. For this reason, terminology work does not receive the financial and moral support it deserves in scientific, technical and professional organizations, and in industry."

Artikeln informerar vidare om en kampanj som Infoterm planerar i samarbete med Unesco. Syftet med kampanjen skall vara att upplysa beslutsfattare och allmänhet om den betydelse terminologi kan ha för ett land, ett företag eller en organisation.

Också inom terminologikretsar i Norden har frågan om terminologisk medvetenhet diskuterats. I maj i år samlades företrädare för de nordiska terminologiorganen till ett seminarium på Hässelby Slott kallat "Finns det någon terminologisk medvetenhet i samhället i dag?". Den arbetsgrupp inom Nordterm som handlägger utbildningsfrågor hade tagit initiativ till seminariet. Anna-Lena Bucher och Åsa Holmér på TNC svarade för uppläggningsfrågor och de praktiska arrangemangen.

Seminariet inleddes med att en representant för vart och ett av terminologiorganen redovisade sitt organs historia och dessutom de framgångar och motgångar man haft.

Denna presentation var grunden för den första eftermiddagens fortsatta diskussioner i arbetsgrupper. Ämnen som dryftades i grupperna var

- utvärdering och uppföljning av terminologiskt arbete
- marknadsföring av terminologiska tjänster och produkter
- nya arbetsfält – nya arbetsuppgifter
- finansiering av terminologiarbete

Under seminariets andra dag inbjöds representanter för termbrukare och termskapare att tala om behoven av terminologiskt arbete och hur man kan gå till väga för att ordna sin terminologi.

Inger Husebø-Schøyen, som är språkkonsulent vid Statoil i Norge, berättade om vad Statoil gör för att förnorska oljeterminologin, som nu står under starkt inflytande av engelskan.

Aage Eilertsen vid Ericsson beskrev hur man inom Ericsson ordnar den teletekniska terminologin för att få en så entydig kommunikation som möjligt inom företaget.

Elwa Sandbacka representerade Sjöfartsstyrelsen i Finland. Hon redogjorde för hur man har introducerat terminologiarbete i den finska förvaltningen.

Nordtermseminariet avslutades med ett idéväckande föredrag av Peter Wilhelm, som hos reklambyrån Anderson & Lembke arbetar med att utveckla den internationella marknadsföringen av avancerad teknik och tekniskt kunnande.

Peter Wilhelm gav uppslag till hur sådana tjänster som

Bo Svensén, Sigurður Jónsson, Åsa Holmér, Peter Nordqvist, Bodil Nistrup Madsen, Bjarne Norevik, Steffen Leo Hansen, Anna-Lena Bucher, Håvard Hjulstad, Heribert Picht

terminologiarbete, s.k. immateriella tjänster, skulle kunna marknadsföras. Här nedan följer några av hans ibland mycket okonventionella uppmaningar:

Tänk på er image – förbättra den, säg t.ex. "Terminology is beautiful"!

*"Terminology
is Beautiful"*

Sitt inte tillsammans med andra terminologer – gå i stället ut och umgås med era kunder!

Ha alltid en stående utställning om er verksamhet på bibliotek, arbetsplatser m.m.!

Engagera unga forskare – utnyttja deras tävlingslust!

Tänk på den uppväxande generationen – gör daghemsaktioner!

Vi har sammanställt en rapport från seminariet. Intresserade kan begära den från TNC, tfn 08-24 92 90.

Lexikografi – rapport från ett symposium

För andra gången arrangerades den 16-17 maj i Köpenhamn ett internationellt symposium i ämnet lexikografi. Som värdar fungerade engelska och tyska institutionerna vid Köpenhamns universitet. Symposiet hade samlat ett 70-tal deltagare, främst från de nordiska länderna och de båda tyska staterna men även från Storbritannien, Belgien och Österrike.

Programmet var upplagt så att man före lunch höll föreläsningar med efterföljande diskussioner in pleno, varefter deltagarna på eftermiddagen delade upp sig i en engelsk och en tysk sektion (med avseende på ämnet).

För allmänlexikografer och terminologer fanns åtskilligt att hämta, vilket följande axplock ur programmet vittnar om:

Vi fick höra professor Herbert E. Wiegand från Heidelberg tala om en ny syn på den s.k. lexikografiska definitionen. Han menade bl.a. att definitioner i sträng mening endast hör hemma i fackspråkligt-terminologiska ordböcker, medan användare av allmänspråkliga ordböcker främst behöver "Bedeutungserläuterungen", dvs. omskrivande ordförklaringar.

Dr Reinhard Hartmann från Exeter diskuterade – med anknytning till utarbetandet av tvåspråkiga ordböcker – begreppet ekvivalens, dvs. betydelsemässig överensstämmelse mellan två språks respektive uttryck för ett och samma begrepp. Eftersom olika språk ofta delar in ett givet betydelseområde på olika sätt, måste man vid

översättning tillgripa olika strategier för att överbrygga klyftan mellan två språk: direkt övertagande av det främmande ordet (eng. container – sv. container), översättningslån (eng. television – ty. Fernsehen), till innehållet likvärdiga uttryck eller förklarande omskrivningar.

Professor Willy Martin, Leuven, redogjorde för sin syn på det s.k. "learner's dictionary" (LD), en syn som i mycket avviker från den nu gängse såsom den avspeglar sig i t.ex. Oxford Advanced Learner's Dictionary och Longman Dictionary of Contemporary English. Han definierade LD som "en databas som simulerar den lexikaliska kompetensen hos infödda talare av ett givet språk (L1) och som vänder sig till infödda talare av ett annat språk (L2), som vill lära sig L1". En av hans slutsatser blev att man inte bör belasta användaren med mer än vad den vanlige L1-talaren behärskar: i stället för de gängse 50 000 uppslagsorden i en LD bör man nöja sig med det mer realistiska antalet 30 000. Vidare får ordboken inte vara helt enspråkig, utan måste också innehålla ett alfabetiskt register över uppslagsordens motsvarigheter på L2. Hur skall L2-talaren annars kunna veta vilket ord han skall slå upp?

Ett för ordboksproducenter viktigt men ofta förbisett område behandlades av professor Dieter Herweg från Akademie der Wissenschaften der DDR, nämligen hur de inledande sidorna i en ordbok bör utformas. Han pläderade starkt för en tudelning, där den ena delen skulle vända sig till fackmän och redovisa de vetenskapligt-metodologiska grundvalarna för ordboken och (inte minst viktigt) vilka källor man hämtat material ifrån. Den andra delen skulle utgöras av rena användar-anvisningar, avfattade i enkel och lättbegriplig form och disponerade så att de verkligen hjälper användaren fram till svaret på de frågor som fått honom att rådfråga ordboken.

De lexikografihistoriskt intresserade fick också sitt: professor Franz Joseph Hausmann från Erlangen gav en intressant historisk exposé över engelsk-tysk lexikografi från år 1600 till våra dagar. Han konstaterade bl.a. att inga större framsteg gjorts på området efter den klassiska Muret-Sanders från tiden kring sekelskiftet 1900.

I övrigt kan nämnas att deltagarna fick ytterligare information om EURALEX (se TNC-Aktuellt 1983:4/5).

- Man planerar att hålla reguljära möten vartannat år och dessemellan arrangera mindre sammankomster för att dryfta frågor inom olika lexikografiska specialområden. Därvid kommer man att eftersträva en viss samordning med de aktiviteter som bedrivs av Dictionary Society of North America (DSNA).
- Avsikten är att EURALEX och DSNA tillsammans skall utge en årsbok "Lexicographica". Boken skall komma ut i oktober varje år och innehålla bidrag från alla områden inom ämnet lexikografi i vidaste bemärkelse.
- Parallellt med årsboken kommer EURALEX och DSNA också att publicera en serie supplementvolymmer med titeln "Lexicographica. Series Maior". Ca fyra volymer per år är planerade, av vilka den första redan har utkommit och innehåller material från Exeter-konferensen 1983. Bland redaktörerna för serien märks professor Sture Allén, Göteborg.

- Från varje land har utsetts kontaktpersoner, vilka för Sveriges del är docent Gunnel Melchers, Engelska institutionen vid Stockholms universitet, och under-tecknad.

Dessutom framkom att ett antal specialister är i färd med att utarbeta en "International Encyclopedia of Lexicography", som skall spänna över hela fältet. Den har alla utsikter att bli en "bibel" för alla som sysslar med lexikografi.

På det hela taget kan man säga att symposiet i Köpenhamn var mycket givande och man vill gärna önska arrangörerna god fortsättning. Tanken är att symposiet skall hållas med jämna mellanrum på samma plats, och förhoppningsvis kommer nästa tillfälle att bli våren 1986.

Bo Svensén

AILA

Världsorganisationen AILA, den internationella sammanslutningen för tillämpad lingvistik, hade sin sjunde kongress i början av augusti i Bryssel. Hur tillämpad lingvistik bidrar till internationell förståelse var temat för kongressen. Ungefär 1500 deltagare från världens alla hörn kom till kongressen. Naturligtvis var de flesta deltagarna européer, men förvånansvärt många kom långväga ifrån, t.ex. från Japan, Afrika och Indien.

Föredragen spände över det mesta i språkvetenskaplig väg. De hölls dels som stora plenarföredrag, dels i symposier där ett givet tema dryftades och dels som mindre s.k. sektionföredrag. Det fanns 35 olika ämnessektioner som hugade föreläsare kunde välja att framträda i. Sektionerna hade så varierade namn som Pidgin och kreolspråk, Minne och perception, Felanalys, Språkplanering och Terminologi, Lexikografi och Fackspråk. En anledning till den rika variationen var att det förutom forskare i lingvistik bland deltagarna också fanns sociologer, antropologer, pedagoger och även journalister, lärare, översättare och tolkar.

På symposiet i terminologi, "Term, Thought and Reality, Term in Technical and Scientific Communication", talade bland andra Professor L. Drozd från Karlowa-universitetet i Prag:

"Theory of Terminology beskrevs först av E. Wüster som en disciplin mellan teknologi, lingvistik och logik. Enligt Wüster finns det inte någon direkt relation mellan termer - såsom små lingvistiska och terminologiska enheter - och verkligheten. Relationen mellan dem förmedlas genom begreppen, som är produkter av mänskliga tankar. Relationen mellan t.ex. teknisk kunskap och begreppsvärlden är teknikernas område, medan relationen mellan begreppsvärlden och termerna är ett område för lingvister och terminologer. Teknikerna kan i sina tankereflektioner visa hur den kända eller den okända världen förändras, de kan visa på den fortgående förändringen av begrepp.

Den beskrivande karaktären hos termerna har ofta sin grund i vad vi vet om verkligheten. Medan alla kända

förändringar i verkligheten leder till förändringar i tänkandet, bör dock inte termer ändras om verklighet eller begrepp ändras."

Avslutningsvis berättade Drozd om det möte som under kongressdagarna hade hållits inom kommittén för terminologi, AILA Scientific Commission: Terminology.

Kommittén beslutade att

- stödja nationella och internationella bibliografier
- samarbeta med andra kommittéer inom AILA
- samarbeta med andra internationella organ (Info-term, Termia)
- organisera en kongress i Ungern i maj 1986.

Åsa Holmér

Notiser

Ny ordlista TNC 81 Energiordlista

Ordlista nr 81 i TNCs serie, Energiordlista, har utkommit.

Arbetet med att samla och systematisera termer som berör energi, energiteknik, ekonomi m.m. inleddes år 1979 efter ett initiativ från bl.a. Energiforskningsnämnden. Bakgrunden var det intresse som hela västvärlden visade för energifrågor i samband med energikrisen i början av 70-talet. Den kom att beröra många av samhällets sektorer: politik, ekonomi, planering, administration, statistik m.m. Den tvärfackliga kommunikationen ställde krav på de fackspråkliga uttrycksmedlen. Det var många som noterade att terminologiska oklarheter onödigtvis försvårade informationsutbytet.

En arbetsgrupp med följande sammansättning har arbetat med ordlistan:

Leif Andersson, Projekt AB ALEA
Jan Fors, Teknikgruppen AB
Bengt Hanell, Statens naturvårdsverk
Hans Nilsson, Stockholms energiverk
Börje Nord, ÅF-Energikonsult
Dag Sigurd, Tekniska Högskolan i Stockholm
Sven Svennberg, Ramas Teknik AB
Lewis Taylor, Stockholms universitet
Inger Carsbring, TNC
Ove Oskarsson, TNC

Under tidigare skeden i projektet har Edvard Sandberg, ÅF-Energikonsult, medverkat och från TNC även Kristina Adebo och Kjell Åström.

Ordlistan innehåller 638 termer med definitioner och har, där så varit möjligt, försetts med engelska, franska, tyska, danska och norska motsvarigheter.

Priset för ordlistan är ca 155 kronor och den kan beställas från TNC.

Långväga besök på TNC

TNC besöktes i slutet av maj av Simeon Ileta från Tanzania Bureau of Standards (TBS). TBS har nära anknytning till industridepartementet i Tanzania, och dess uppgifter är standardisering, provning och kontroll samt konsumentupplysning. Institutionen har kunnat utvecklas med hjälp av omfattande bidrag från SIDA. För närvarande betalas ca 50 procent av dess budget med medel från SIDA.

Simeon Ileta är informationschef vid TBS och har besökt SIS, Statens provningsanstalt och Konsumentverket vid ett tidigare Sverige-besök.

Vid detta andra besök ville Ileta få ytterligare information och fördjupad kunskap om sådan verksamhet i Sverige som gränsar till TBS. TBS planerar nämligen ett fyraårigt informationsprogram och behöver underlag för denna verksamhet.

Ileta besökte TNC under några timmar och fick en orientering om TNCs historia, organisation, arbete, produkter och tjänster. Ileta lyssnade med stort intresse och ställde en rad frågor. Besöket var mycket stimulerande också för TNC.

Fil. dr Björn Jernudd höll i början av juni ett internseminarium för TNCs personal om språkplanering (eng. Language Planning) i utvecklingsländer – ett spännande anförande som också gav terminologiarbetet nya perspektiv.

Björn Jernudd arbetar på Institute of Culture and Communication vid East-West Center på Hawaii. Han har sedan mitten av 60-talet arbetat med sociolingvistik, språkplanering och språkforskning i bl.a. Australien, Sudan, Egypten och USA.

Den 14 juni fick TNC besök av Hélène Cormier från Secretary of State Department, Canada. Hélène Cormier är terminolog och chef för den s.k. socio-administrativa avdelningen.

Anledningen till hennes besök var att hon för TNC skulle presentera den kanadensiska regeringens termbank, den s.k. Ottawa-banken. Banken etablerades 1974 och skulle enligt direktiven främst tillgodose den offentliga förvaltningens behov av standardiserad terminologi. Under den fortsatta uppbyggnaden och utvecklingen av termbanken har man övergivit en översättningsorienterad, lexikografisk inriktning till förmån för en begreppsorienterad, terminologisk. Informationssökaren går således från term till definition, inte från en definition av en term på ett språk till dess definition på ett annat.

Ottawa-banken omfattar tills vidare endast engelska och franska termer, men man har förberett en utbyggnad med ytterligare språk, bl.a. för att tillgodose översättarnas behov. Innehållet i banken täcker till stor del andra ämnesområden än TNCs centrala. Ekonomi, juridik och medicin är således välrepresenterade fackområden, medan tekniken endast tillgodosetts inom mer speciella områden, t.ex. elektroteknik och flygteknik.

Hélène Cormier berättade att den kommersiella marknadsföringen av banken knappt inletts. Intresse från utomstående informationsökare har hittills bara yppats från de institutioner som står Ottawa-banken nära, dvs. från andra databasproducenter inom terminologiområdet: Eurodicautom, Bundessprachenamt (Berlin), Siemens, Office de la langue française (Quebec). Med dessa producenter vill Ottawa-banken även utbyta terminologisk information.

Som representanter för ett litet språkområde kan TERMDOKs upphovsmän inte erbjuda ett liknande samarbete, men möjligheten att under ett halvår pröva vårt utbyte av sökningar i den kanadensiska regeringens termbank har nu erbjudits oss.

Ottawa-banken kan bli ett utmärkt hjälpmedel för TNCs terminologer, framför allt då de lämnar upplysningar till rådfrågande översättare. Erfarenheten har visat att man först efter en längre tids sökande i en databank blir förtrogen med dess ämnesmässiga spännvidd och begränsning.

Hélène Cormier lovade att återkomma med utförligare dokumentation kring termbanken. De sökningar som hittills gjorts har givit goda, ibland intressanta resultat. För TNC är det angeläget att följa med den internationella utvecklingen inom området termbanker.

Kjell Åström blir projektledare för TESS

TESS sökservice (beskriven i TNC-Aktuellt 1983:4/5) har förändrats för att söktjänsten skall bli ännu mer attraktiv och effektiv. Den 1 juli i år bildades ett konsortium som skall driva TESS vidare. De nu tillhandahållna databaserna – REGIS, STEELDOC, TERMDOK och VERA – kommer att kompletteras med andra, nya intressanta databaser. I samband med dessa förändringar i TESS-organisationen kommer projektledarsvaret fortsättningsvis att vila på Kjell Åström, som alltså därmed övergår från TNC till TESS. Kjell kommer att finnas i TESS egna lokaler med adress Skeppargatan 37.

TESS
Sökservice

Ur terminologikalendern 1985

15-17 april 1985

Det andra Infoterm-symposiet

Det första Infoterm-symposiet hölls 1975 och tog upp frågor om samarbete mellan olika terminologiorgan.

Temat för det andra symposiet är "Networking in Terminology". Fackmän på olika områden, teknikinformatörer, journalister på facktidskrifter m.fl. är inbjudna för att beskriva terminologiska problem och visa på några förslag till lösningar av problemen.

Plats: Wien

18 april 1985

Det första TermNet-mötet

Vid det första Infoterm-symposiet framfördes ett förslag om upprättandet av ett internationellt nätverk för information om och dokumentation av terminologi. Som ett resultat härav tillkom TermNet 1978.

Rubrikerna för detta första möte är: "TermNet today – preparing the tools for networking", "TermNet tomorrow – intensifying the cooperation".

Plats: Wien

19 april 1985

Det första internationella seminariet om terminologidokumentation

De ämnen som skall diskuteras vid seminariet är "Principles and methods of documentation on terminology" och "Projects and future developments of documentation in terminology".

Plats: Wien

5-8 juni 1985

Konferens: Datorer i litterär och lingvistisk forskning

Konferensen anordnas av ALLC, Association for literary and linguistic computing.

Plats: Universitetet i Nice, Frankrike

Upplysningar: Prof. Étienne Brunet
Institut national de la langue française
98, bd E Herriot
F-06007 NICE
Frankrike

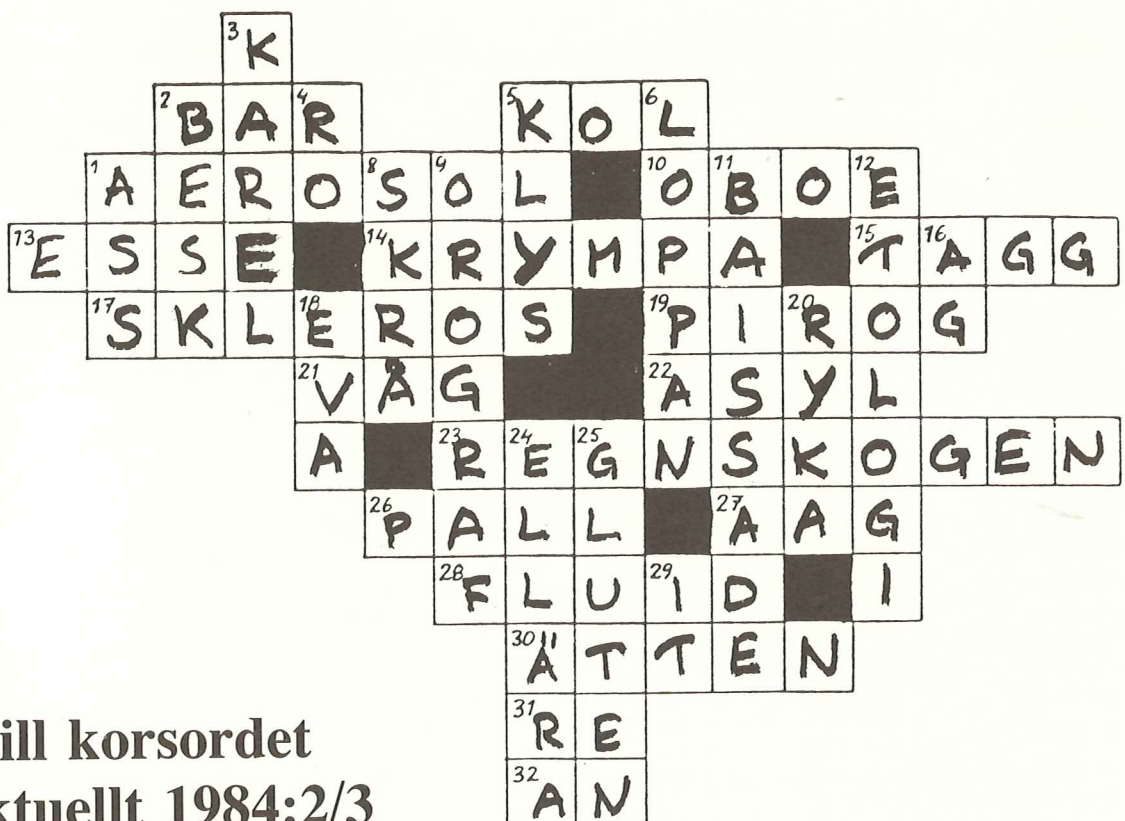
26-30 augusti 1985

LSP Leuven 1985

Det femte europeiska symposiet om fackspråk

Plats: Katholieke Universiteit Leuven, Belgien

Upplysningar: Prof. Dr L K Engels
LSP Symposium 1985
Instituut voor levende talen
Katholieke Universiteit Leuven
Vesaliusstraat 21
B-3000 LEUVEN
Belgien

Lösning till korsordet
i TNC-Aktuellt 1984:2/3

30 sätt att skriva sje- ljudet på svenska:

(Lösningen på en tankenöt från TNC-Aktuellt 1983:6)

ch som i **chef**
che som i **apache**
g som i **regi**
ge som i **garage**
gi som i **religiös**
i som i **nation**
j som i **jalusi**
je som i **damejeanne**
sc som i **crescendo**
sch som i **duscha**
sh som i **shaker**
shi som i **fashionabel**
si som i **pension**
sj som i **sjö**
sk som i **sken**
skj som i **skjuta**
ssi som i **diskussion**
ssj som i **ryssja**
stg som i **västgöte**
sti som i **suggestion**
stj som i **stjärna**
ti som i **auktion**

(De stavningar som står nedan beteckar inte sje-ljudet i egentlig bemärkelse. Många svenskar, framför allt i Sydsverige, har inget sje-ljud i dessa ord.)

rc som i **forcera**
rdes som i **gårdesgård**
rds som i **vårdshus**
rgs som i **göteborgståget**
rls som i **karlslok**
rrs som i **herrska**
rs som i **fars**
s som i **harts**

I redaktionen:

Berit Björk
Anna-Lena Bucher
Åsa Holmér

Prenumeration:

Maj Uveby

TNC-Aktuellt utkommer med 6 nr per år och kostar 75 kr.
Eftertryck tillåts om källan anges.

TNC

TEKNISKA NOMENKLATURCENTRALEN
BESÖKSADRESS: STORA NYGATAN 45, STOCKHOLM
POSTADRESS: BOX 2303, S-103 17 STOCKHOLM
TELEFON: 08 - 24 92 90